

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 213. Commodatum quidsit, & quomodo ab aliis contractibus differat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

TITULUS XV.

De Commodato.

Quest. 213. Commodatum quid sit, & quomodo ab aliis contractibus differat?

R Esp. commodatum sic dictum, quasi accipientis comodo datum. *Gl. inc. unic. h. t. v. commodatum.* Pro ut sumitur *h. t.* non pro re, quæ accommodatur, sed pro concessione illius, definiri potest, quod sit concessio, vel magis specificè, contractus, quo res aliqua gratis datur ad certum usum & tempus determinatum, ut eo finito in specie eadem restituatur. Ita ferè ex comuni AA. sensu *Holt. in sum. h. t. n. 1. Less. de f. & l. 2. c. 27. n. 4. Haunold. Tom. 4. de f. & l. r. 10. n. 715. Wiestn. h. t. n. 1. Mull. ad Struv. in ff. h. t. th. 2. Lit. a.*

2. Dicitur primò: *contractus*, intellige, proprietatis in quo differt à precario, quod nisi similitudinem contractus habere dicitur. à *Muller l. c. Lit. β.* estque contractus juris gentium, nimirum inductus & permixtus jure gentium. *l. 7. §. 1. ff. de pactis imò & juris divini. Exod. 22. v. 14. Deuteron. 15. v. 8. Matr. 15. v. 42. Muller. l. c. Lit. α.* Item est contractus; quia certum nomen & formam habet, actionemque nomini convenientem producit. *Lauterb. ad ff. h. t. §. 3. & bonæ fidei l. 3. §. 2. ff. h. t. §. 28. Inst. de action. Muller l. c.* in quo differt à mutuo, quod est contractus stricti juris. *Muller l. c. Lit. β.* Item realis, utpote ad cuius perfectionem, & ut ex eo nascatur firma obligatio, spectat rei commodatae interventus, nimirum illius actualis traditio & acceptatio. *§. fin. Inst. quot. mod. re contrah. Muller l. c.* in quo differt à locatione, quæ solo consensu subsistit, adeoque neque traditionem, neque verba, neque literas requirit. *l. 1. & 14. ff. locati. Treutler. vol. 1. d. 29. th. 1. Lit. E. Muller. loc. cit.* Dicitur secundò: *quò res aliqua datur*: intellige, tam immobilis quam mobilis, tam corporea quam incorporea, ut supra dictum de precario; circa enim eas verari potest usus. Excipiuntur res, quæ ipsò usu absumuntur, ut vinum, frumentum, panis &c. quia consumptio mutat dominium, & per commodatum usus rei conceditur salvâ ejus substantia, utpote quæ eadem restituenda est *Pirh. Mull. LL. c.* Dixi: quæ usu statim absumuntur: non enim obstat commodato, quòd res usu atteratur, ut equus, vestimentum; quamvis, si res commodata facta deterior, detur actio contra commodatarium ad præstandum id, quod interest commodatoris juxta *l. sed mihi. ff. h. t.* sic itaque commodari possunt domus, stabulum. *l. 1. ff. h. t.* item jura & servitutes. *cit. l. §. 2. Pirh. h. t. num. 2. Mull. h. t. thes. 4. Lit. v. Wiestn. num. 6.* Item redditus anni, ut *Pirh. equi* aliæque pecora. Quin & homines, non tantum mancipia. *l. 5. §. interdum. ff. h. t. sed & liberi famuli, qualiter etiam videmus Principes commodatò concedere suos musicos coquos aliosque ministros. Muller. cit. thes. 4. Lit. β.* ornamenta, vasa aliæque etiam sacra, non tamen ad usus profanos. *Azor. l. 7. c. 4. §. 3. Pirh. h. t. num. 2.* Item pecunia, quâ; v. g. commodatarius utatur ad oppignorationem, ut mutuo accipere possit aliquid, vel ad ostentationem, ut eâ ostentatâ, dives putetur. *l. sed mihi. §. ult. & l. seq. ff. h. t. Pirh. h. t. l. c. Muller. cit. th. 4. Lit. α.* citatis *Coraf. l. 4. miscell. c. 8. Bachov. vol. 1. d. 24. th. 1. Lit. g. Holt. in sum. h. t. &c.* Idem est de alia

re fungibili, seu cujus usus consistit in abusu, non quidem concessa ad verum ejus usum, sed tantum ad pompam & ostentationem dicis gratiâ, id est, ad usum simulatum sine voluntate abutendi. *Lauterb. h. t. § 7. citatis Wesenbec. & alius.* Potest quoque res aliena commodari quò ad obligationem inter contrahentes constituendam (quod tamen domino non præjudicat, cum is superveniens rem suam vindicare possit. *Bachov. ad Treutl. vol. 1. d. 24. th. 1. Lit. c. Lauterb. l. c.*) à bonæ fidei possessore, non autem à malæ fidei possessore, utpote qui eam tenetur restituere domino. Quamvis in foro externo etiam fieri & prædoni, qui rem alienam accommodavit, detur actio commodati ad rem commodatam repetendam. *l. commodare. & l. seq. ff. h. t.* quia interest ejus rem commodatam recipere, ut eam domino suo exhibere valeat. *Azor. l. c. §. 2. Pirh. l. c. Muller. l. c. th. 5. Lit. α.* ubi fusè, an & qualiter res aliena in contractum venire possit. Dicitur tertio: *gratis datur*: cum enim commodatum sit beneficium, *l. 17. §. 3. ff. h. t.* merces in eo locum habere non potest. *§. 2. Inst. quo mod. re contrah. oblig.* in quo convenit cum precario & mutuo, differt à locatione, emphyteusi similibusque contractibus, ubi pro concessione seu usu rei certum pretium constituitur; quod si non est pecunia, sed quid aliud pro mercede detur, est contractus inno-minatus, do ut des, vel facio ut facias. *Gloss. inc. unic. h. t. v. commodatum. Azor. p. 3. l. 7. c. 1. §. 2. Molin. de just. r. 2. d. 294. num. 2. Pirh. h. t. n. 1. in fine* non tamen huic contractui contrarium est, seu naturam ejus non destruit, si promittatur, vel citra promissionem solvatur honorarium aliquod, non tanquam merces seu in compensationem usus, sed in animi grati declarationem. *Lauterb. h. t. §. 12.* Fitque commodatum regulariter & ut plurimum recipientis gratiâ. Uti id in dubio præsumitur ut *Malcard. de prob. vol. 1. conclus. 327. n. 1.* interdum tamen etiam tantum commodantis gratiâ. *l. 5. §. 10. ff. h. t. v. g. dum ultronee commodat e- quum, ut commodantem honoris gratia comite- tur commodatarius, vel ornatum sponsæ, ut ea honestius ad se deducatur. Lauterb. §. 20.* Dicitur quartò: *ad usum*, in quo differt imprimis à deposito & pignore, quibus si depositarius vel creditor utatur invito domino, furtum committit juxta *§. furtum autem. Inst. de oblig. quæ ex delict. nasc.* Differt etiam à mutuo per hoc, quòd hic usus sit purus, dum nimirum proprietate & dominio, quin & possessione civili & naturali quæ in mutuo, accipientem trans- feruntur remanentibus penes commodantem, solus usus transfertur. Et si fortè expressè agatur, ut commodatum contrahatur, & tamen in commoda- tarium ad tempus transferatur rei dominium, fieri commodatum irregulare, ait *Lauterb. §. 4.* citato *Mantic. de ambig. contract. l. 9. tit. 3. n. 10.* Et quia hic usus consistit in facto; v. g. quo commodatarius equitat in equo, legit in libro commodato, & non in fructu, differt non solum per hoc a mutuo, sed etiam ab usufructu, dum usufructuarius etiam frui- tur re. *l. 1. ff. de usus. & ab usu, qui quatenus ser- vitus est; consistit in jure. §. incorporales. Inst. de reb. corpor. & incorp. Muller, l. c. th. 6. Lit. α.* Dicitur quinto: *ad usum certum*, nimirum ad quem roga- tum, & qui à commodante præscriptus; v. g. equi

ad equitandum, & non ad arandum. *l. 17. §. 3. ff. h. t. quem usum si commodatarius excedat, & re utatur aliter, furtum committere dicitur l. sicut certo. §. quoniam. ff. h. t.* item dum commodans prohibuit ulteriorem usum, & tamen commodatarius re ulterius utatur, duplum pro hoc ulteriore usu repeti posse Arg. §. 6. *Inst. de oblig. quæ ex delict. ait Muller. l. c. rh. 6.* citato Strick. *in cit. §. in quo iterum differt à precario & mutuo, quod datur ad quemvis usum pro arbitrio recipientis, cum per illud transferatur dominium.* Dicitur sexto: *ad tempus determinatum*, nimirum vel expressè vel tacite, ut dum equus commodatur Colonia Viennam, liber ad transcribendum; cum tunc res commodata ad tantum tempus intelligatur, quantum prudentis arbitrio necessarium ad finem illum commodati consequendum, Molin. *tr. 2. de §. d. 294. num. 6.* Castrop. *tr. 32. d. 3. p. 2. num. 1.* Wiestn. *h. t. n. 3.* ut autem mora dici possit commissã in restituendo commodato elapso tempore, interpellatio non est necessaria, quia dies, imò hora, pro homine interpellat. Muller. *rh. 6. Lit. β.* citans *l. 12. C. de contrab. stipul.* Dicitur septimo: *ut eo finito*, nempe usu & tempore, *restituatur*: & quidem, ubi tempus expressum eo finito res restituenda, licet commodatarius casu impeditus fuerit, quò minus interea re uti poterit, ne dominus diutius cogatur re sua carere, quam ipsi placuerit. Bart. *in l. 17. §. 3. ff. h. t. n. 6.* Barbol. *ad l. 2. C. h. t. n. 3. §. 4.* Medices *de cas. fortuit. p. 2. q. 10. n. 52.* & alii, quos citate & sequitur Lauterb. *h. t. §. 9.* Possè tamen datarium, ubi dolus abest, & credit ex causa probabili id fieri domino non invito, re diutius & ad usum longiorem uti; v. g. equo ad iter longius, censent Menoch. *de arb. l. 2. Cas. 298.* & alii, & cum illis Lauterb. §. 10. Possè etiam eo finito rem accommodatam retineri (intellige, per modum pignoris) donec pro expensis in rei conservationem satisfactum (cujus contrarium est in deposito) docent Molin. *De §. d. tr. 2. d. 297. n. 11.* Perez. *in Cod. de commod. a. n. 18.* Castrop. *tr. 32. §. 3. p. 9. n. 7.* Haunold. *Tom. 4. de §. d. §. tr. 10. n. 739.* quos citat Wiestn. *h. t. n. 17.* Item Mull. *h. t. Lit. β.* Possè quoque retineri in compensationem alicujus debiti, absolute tenent Abb. *in c. fin. de depos. n. 12.* Sylv. *v. commodatum q. 3.* negat è contra Molin. *l. c. n. 10.* distinguunt Castrop. Perez. Haunold. *LL. cit.* ita ut compensationi locus non sit, si res commodata existeret & restitui possit; & de hoc procedit. *l. fin. h. t.* estque ratio, quòd compensationi propriè locus sit in fungibilibus seu consumptibilibus, *l. si constat. C. de compens.* in iis autem commodatum propriè fieri nequit, *l. 1. §. 1. ff. h. t.* etsi commodans rem suam cogere relinqueret commodatario in debiti sui compensationem in effectu idem esset, ac si cogere rem suam vendere contra *l. in vitum. C. de contrab. empt.* è contra locus sit dictæ compensationi, si res commodata periiisset, vel deteriorata, & ejus aut deteriorationis æstimatio seu pretium præstanda. Sed neque ante tempus & usum expletum revocari potest à domino. *l. in commodato. §. 3. ff. commodati.* in quo differt etiam à deposito, quòd restitui debet, quandoque liberetur deponenti *l. 11. C. de deposit.* Ita ut pactum de tempore restitutionis adjectum nihil operetur uti supra dictum de precario. *l. 1. §. 46. de depos.* Muller. *l. c. rh. 2. Lit. β.* In casu vero inopinato, ubi commodator ipse egeret re commodata, posse illum etiam ante tempus & usum præfixum finitum revocare commodatum, docent Mol. *l. c. d. 294. a. n. 8.* De Lug. *de §. d. §. 32. f. 2. a. n. 10.* Bonac. *de contract. d. 3.*

q. 15. n. 1. Zoës. *in ff. h. t. num. 2.* Lauterb. *exercit. 25. concl. 13.* & alii apud Muller. *rh. 8. Lit. a.* item Wiestn. *h. t. n. 19.* citans *l. eff. l. 2. de §. q. c. 27.* Tacita siquidem & præsumpta mens commodantis hæc esse videtur, ut commodando rem suam gratis alteri, intendat ei afferre commodum, non tamen cum suo incommodo & damno, quòd incurreret, si ingruente tali casu egentiæ & necessitatis, non posset uti re sua. Dicastill. *de §. d. §. l. 2. tr. 7. d. 1. a. n. 5.* Quòd ipsum confirmatur ex eo, quòd potius permissum id commodanti rem suam gratis quam locatori pro pretio locanti aedes suas, cui ex casu non præviso non habenti aedes, quas incolat, ex aedibus locatis conductorem ante tempus expellere juxta *l. adem. ff. locati*, contrarium se habente in donatione, utpote quæ dominium transfert. Wiestn. *n. 20.* Quòd si verò eodem tempore eadem necessitate urgeretur commodatarius, quæ commodans ad utendum re comodata, quamvis videri posset præferendum commodantem, eique restituendam rem commodatam, quia est dominus illius, censet tamen Muller. *l. c.* non posse veteri vitio commendatario, si eam ad usum retineat; cum in communi periculo sit melior pars possidentis, tum quòd in extrema necessitate omnia sint communia. Dicitur denique: *res eadem in specie restituatur*: in quo convenit cum deposito; ita ut non sufficiat, sicut sufficit in mutuo, quia in eo transfertur dominium & veniunt res, etiam quæ usu absumuntur, restitui eandem in genere seu aliam similem, sed restituenda eadem numero seu in individuo, quæ commodata est. *l. mutuum ff. de reb. cred.* nec commodatum admittit compensationem, ut dictum. Ubi tamen res commodata commodatarii culpa perierit, vel planè inutilis facta commodanti solvere debet æstimationem rei, nec eidem invito rem similem obtrudere potest. Wiestn. *h. t. num. 9.* Muller. *rh. 7. Lit. v.* citata *l. 17. §. fin. §. l. 3. §. 1. h. t. junctal. 1. §. 1. de reb. cred.* Franzk. *h. t. Mevio ad jus Lubec. l. 3. tit. 3. a. 1. n. 16.* Teneri tamen commodantem rem deterioratam recipere, si commodatarius, paratus sit solvere pretium deteriorationis juxta *l. 3. §. 1. h. t.* ait Muller. *rh. 8. Lit. β.* citans Treutl. & Schneidev. nisi tamen res ita deteriorata, ut commodans eam amplius uti nequeat; tunc enim non teneri eam rem recipere, ait idem *l. c. Lit. v.* ubi etiam monet consultum esse, ab initio commodationis rei adiacere certam rei æstimationem, ne postea desuper in restitutione lis & trixæ oriantur. Qualiter verò dum res facta deterior, æstimatio fieri debeat, id relinquendum Judicis arbitrio juxta *l. 3. §. 2. h. t.* Si tamen absque culpa commodatarii res commodata facta deterior, aut etiam interit, non tenetur ad æstimationem rei, aut quanti interest commodantis, rem non esse redditam deteriorem. Muller. *l. c. Lit. d.* de quo infra pluribus. Duaren. *de commod. c. 47.* dum enim commodatarius ex voluntate commodantis usus re fuerit juxta præscriptum sibi ab eo modum & tempus, resque ex eo usu deteriorata, imputare sibi debet commodans, quòd ad talem usum vel tantum tempus, ex quo rem deteriorandam, vel etiam interitum sciverat; v. g. equum senem tam difficili longoque itinere imparem commodavit. Muller. *l. c.* juxta *l. 10. §. fin. ff. commodati.* De cætero debet non tantum res ipsa, sed unà cum accessionibus illius, si quæ fuerint; v. g. cum equa pullus, intellige, si tempore commodati natus; item cum aliis fructibus; sic enim actum censetur inter contrahentes, ut quòd ex re commodata natum est in eadem causa, in qua res

com-

commodata, habeatur *l. quamvis. ff. de precariis.* Item domus cum suppellectili, fundus cum instrumentis, intellige, si is instructus commodatus; secus si suppellex aut instrumenta à commodatario comparata) Mull. *l. c. Lit. v. Arg. l. 13. ff. h. r. §. 1. 38. §. 10.* Item restitui debet sumptibus commodatarii, Arg. *l. 5. §. 12. h. r. Bonacin. de contract. d. 1. q. 5. p. univ. n. 10. Mull. ib. 7.*

Quest. 214. Quinam commodare possunt?

Resp. commodare & commodatum recipere possunt omnes, quibus libera est de rebus suis disponendi facultas. Muller. *loc. cit. th. 3.* potest tamen idipsum Oeconomus, cui res Ecclesie administranda committitur. Host. *in sum. h. r. num. 4. Sylv. v. commodatum. q. 2. Pirh. h. r. num. 2. in fine.* non tamen Religiosus sine licentia sui superioris. Azor. *l. 7. c. 3. Pirh. l. c.*

Quest. 215. Quænam ex commodato oriatur obligatio?

1. Resp. primò in genere: commodatum ultro citroque, sive tam ex parte recipientis quam commodantis parit obligationem. *l. 17. §. 3. ff. h. r.* Ex huius quidem parte, quòd teneatur relinquere rem commodatam tamdiu, donec usus, ad quem, & tempus, ad quod commodata finita, sublimitationibus. *præced. quæst. adjunctis.* Tenetur item ad præstandos sumptus extraordinarios & graves necessarios ad rei conservationem; V. g. ad mancipium commodatum dum ægrotat vel fugit, magnis sumptibus quaerendum & curandum; ad rem raptam ab iniquo raptore lite recuperandam &c. De Lugo. *de f. & f. d. 32. f. 2. num. 24. & d. 8. f. 10. num. 134.* secus est de expensis ordinariis; v. g. in cibum equi, in victum & hospitium mancipii faciendi, hæ enim spectant ad commodatarium. de Lugo. *l. c.* Ex parte verò recipientis, duplex oriatur obligatio. Prior spectans ejusdem rei custodiam, altera illius restitutionem. Quod attinet ad primam, diligentiam exactissimam custodiendæ rei commodatæ præstare compellitur; nec sufficit eam diligentiam adhibere, quam suis rebus adhibet, si alius diligentius eas custodiret. ut habet *l. 1. §. 1. is quoque ff. h. r.* Ratio est, quia commodatum fit in solius commodatarii gratiam. Dum autem queritur, an teneatur facere vel permittere jacturam rei propriæ ad servandam rem commodatam; dicendum primò, non teneri res suas proprias pretiosiores exponere periculo, ut res commodatas minoris pretii salvet, modo ipse sit extra culpam. De Lugo. *l. c. d. 8. f. 2. num. 130. & 139. & 140.* Bonac. *de contract. d. 3. q. 1. p. 6. n. 22.* Hahn. *ad Wesenbec. h. r. n. 7.* Muller. *ad Seru. h. r. th. 8. Lit. 3.* non enim rem propriam pretiosiores commodatæ neglectâ, (dum utramque simul salvare nequit) eripiens naufragio vel incendio peccabit contra officium patrisfamilias diligentissimi; ut Muller ex Lauterb. *in Synop. tr. h. r. th. 5.* ac sic præponete res pretiosiores proprias minùs pretiosis alienis non est contra maximam diligentiam, quæ opponitur contra culpam levissimâ. De Lugo. *l. c. n. 130.* citatis Syl. Armill. Gab. Ang. Vasq. ac dicens communem. Neque in hoc casu est ulla commodatario obligatio compensandi quicquam commodanti pro ejus re, quæ in periculo relicta, ut salvaretur res propria, perit de Lugo. *l. c. num. 140.* Mull. *l. c.* idque, etiam si commodatum fuerit in solius commodatarii utilitatem, ut de Lugo. *l. c. n. 139.* contrarium quò ad hoc postremum apud eundem *n. 131.* censente Molina, nimirum quòd quidem

preferri possint res propria pretiosiores, teneri tamen tunc commodatarium, si in ejus solius utilitatem factum, solvere rei commodata, quæ perit, valorem: secus, si cessit in solius comodantis, vel etiam utriusque utilitatem.

2. Resp. Secundò idem cum de Lugo dicendum, dum res propria sunt æquè pretiosæ ac commodatæ, contrarium iterum tenente Molin. Nimirum si commodatum factum in solius commodatarii utilitatem hunc teneri res alienas seu commodatas præferre; eò quòd cum æquali jactura teneatur rem commodatam servare; si verò cedat commodatum in utriusque vel solius comodantis utilitatem, neque teneri illum ad præferendas res commodatas, neque ad ullam earum restitutionem aut compensationem. Verùm contrarium quò ad utrumque bene probat de Lugo ex eo, quòd præferendo rem propriam, sive pretiosorem, sive æquè pretiosam rei accommodatæ; non minùs utiliter gerat negotium comodantis, quam non præferendo, dum si prætulisset rem accommodatam, permittendo perire rem suam ad salvandam illam; posset à commodante exigere valorem rei suæ deperditæ tanquam sumptus extraordinarios impenso in conservationem rei comodantis; adeoque is parem jacturam pateretur, imò majorem, si res commodatarii pretiosior fuisset deperditæ ad salvandam rem vilioris comodantis cum solvere is deberet totum valorem rei deperditæ, qui excedit valorem rei servatæ. Ac proinde jam nihil interest comodantis, sive hoc modo, nimirum sub obligatione compensandi valorem rei propriae comodatarii deperditæ servetur res sua, sive ea non servetur.

3. Resp. Tertio: neque teneri in conscientia commodatarium permittere perire rem suam vilioris ad salvandam rem commodatam pretiosorem, si jactura rei propriae vilioris notabile damnum esset allatura. Idque absque eo, quòd in illo casu teneretur quicquam restituere comodanti. Ita de Lugo *l. c. n. 136.* contra Molin. *cit. d. 296.* docentem teneri commodatarium servare potius rem pretiosiores comodantis, etiam dum ea commodata in solam commodatarii vel utriusque utilitatem, ita etiam, ut si res illa vilior commodata in solius comodatarii utilitatem, is pro jactura rei suæ nihil repetere aut sibi compensare possit. Eò quòd nihil faciat, ad quòd non teneatur vi contractus & beneficii accepti, utpote ratione cujus tenetur ad rei commodatæ diligentissimam custodiam. Si tamen res commodata in solius comodantis utilitatem: possit petere valorem rei suæ vilioris perditæ, & rem comodantis servatam tamdiu retinere, donec valor ille solvatur; eò quòd nemo teneatur cum jactura rei suæ alienam servare, quando contractus non est in solam sui utilitatem, & quòd ad sumptus extraordinarios necessarios in rei conservationem teneatur is, in cujus gratiam res tradita seu commodata vel deposita. Verùm videntur prævalere rationes, quas in contrarium assert de Lugo, nimirum quòd neque diligentia maxima, ad quam tenetur commodatarius, neque contractus commodati vel etiam depositi obliget ad rem alienam custodiendam cum magno detrimento proprio, cum nec in custodiendis rebus propriis prudentissimus quisque & diligentissimus id faciat. Item quòd permisso jacturæ rerum propriarum ad servandam rem alienam necessaria, sit sumptus extraordinarius, quem comodans compensare tenetur, & quæ nemo impendere tenetur in custodiam rei alienæ, nisi